

AMA-DAG 2008

19 september '08 Oude Dijk 1a in Tilburg

Van 10.00 tot 16.00 uur.

SAMENWERKING TUSSEN ZUID EN NOORD

Kees Maas svd

INLEIDING

Geachte aanwezigen,

Goeie middag, u allen.

Al in juli is mij gevraagd om vandaag met u te spreken over de samenwerking tussen Noord en Zuid.

Eerlijk gezegd wist ik er eerst even geen weg mee.

Ik kon ja of nee zeggen.

Uiteindelijk heb ik ja geantwoord.

Maar ik heb van meet af aan gezegd,

dat ik de titel liever zou omdraaien:

Samenwerking tussen Zuid en Noord,

met de nadruk op de inbreng van het Zuiden.

Ik zal zeggen waarom:

ZOALS HET WAS:

De tijd dat wij als missiecongregatie SVD honderden mensen naar het Zuiden stuurden is bijna ten einde.

Op het ogenblik zijn er nog 36 medebroeders, verspreid over de hele wereld.

Maar de meesten zijn 70 + of zelfs al 80+

Zij hebben hun beste krachten gegeven.

Een missietijdperk loopt ten einde.

Zelf mocht ik ruim 10 jaar van mijn leven werkzaam zijn in Indonesië, mocht er meewerken aan de opleiding van de inheemse clerus.

Dat was van 1967 tot 1976.

Ik was er op een grootseminarie op Flores en gaf er moraaltheologie.

Een seminarie voor SVD en diocesane priesters,
met een 200 studenten toen.
Een fantastisch mooie opdracht,
die ik met veel enthousiasme heb vervuld.
Bij mij aankomst daar was ik
een van de ongeveer 15 buitenlandse docenten
op dat grootseminarie.
Slechts twee Indonesiërs waren mijn collega.

Toen ik na bijna 20 jaar later terug kwam,
om er enkele gastcolleges te geven,
aan bijna 600 studenten (!),
was ik bijna de enige niet-Indonesiër.
Ik mocht voor twee keer een half jaar het vijfde wiel aan de wagen zijn.
Ze hadden me even als reserve nodig,
maar konden zich verder uitstekend redden.
Ze hadden me/ons niet meer nodig....

En dan zie ik, dat wij daarmee ons taak als missionaris goed hebben vervuld.
De studenten van toen hebben onze taak overgenomen
en vormen nu hun eigen mensen.
En ik ben daar ongelofelijk trots op.
Sindsdien zijn er vanuit Indonesië al ruim 400 priesters en broeders
als missionaris uitgezonden naar alle delen van de wereld.
De stroom missionarissen van Noord naar Zuid is grotendeels opgedroogd.
Belangrijk blijven natuurlijk nog de vrouwen en mannen,
die door het CMC worden uitgezonden.
Alleen de geldstroom blijft nog doorgaan,
maar die wordt niet alleen minder, maar wordt ook selectiever.

EEN NIEUW TIJDPERK

Terugkijkend naar de 60-er jaren is er veel veranderd in het denken over missie.
U weet dat even goed als ik, of nog beter.
Een van mijn medebroeders, Ad de Groot, heeft een groot aandeel gehad
in het nieuwe denken over missie.
Hij is nauw verbonden geweest met het CMC
en heeft mee aan de wieg gestaan van AMA.
Er werd gesproken over missie in 6 continenten.
Europa, en ook Nederland als missieland.

Dat was een hele omslag in het denken,

zowel bij mijzelf alsook in het denken van mijn Europese medebroeders.
Er werd in 1990 een bijeenkomst van Europese provinciaals gehouden in Roscommon in Ierland.

Daar werd na ampel overleg besloten,
dat wij net als andere missielanden bij het Generaalat aanvraag zouden doen
om vanuit het Zuiden mensen naar hier te sturen.

Een grote omwenteling, die we eerder niet voor mogelijk hadden gehouden.
Waren we niet vanaf de 50er jaren het land
met relatief de meeste missionarissen ter wereld?

Misschien op Ierland na?

Ik herinner me nog de tijd,

dat er ruim 12.000 Nederlandse missionarissen in de derde wereld werkten.

En nu zouden we in omgekeerde richting mensen naar hier vragen?

In onze eigen provincie had de idee van ‘Nederland missieland’
in de jaren 80 concrete vormen aangenomen.

Was tot dan toe iedereen, die gemist kon worden, uitgezonden,
nu begonnen we in Nieuwegein in 1981 een Missionaire Leefgroep.

Zelf mocht ik daar deel van uitmaken.

We streken met 4 Nederlandse medebroeders neer in een Nieuwe Stad,
om daar missionair present te zijn.

Maar wat betekende dat concreet?

De eerste maanden hebben we duimen zitten draaien;
niemand had ons nodig.

We kozen er bewust voor om ons niet volledig in te zetten in de parochie,
wat door de parochianen maar moeilijk verstaan werd.

Als we dat wel gedaan hadden,

dan waren we volledig opgeslorpt geweest door het gewone basispastoraat.

Het was een zoeken naar die plekken aan de marge van de samenleving,
waar mensen in de knel raakten en waar wij ons wilden engageren.

Moeilijk, want hoe moesten we ons opstellen?

Missionaris zijn in eigen land, bleek heel wat gecompliceerder te zijn
dan vroeger voor mij in Indonesië.

Dat zal u ook niet vreemd zijn.

Daar was ik de blanke missionaris,
met een stevige achterban,

die het goede nieuws kwam brengen,
vanuit een zeker superioriteitsgevoel.

Wij hadden het voor het zeggen.

Er werd naar mij/ons geluisterd.

Maar wie had er hier oor voor het Evangelie?
Hoe konden we hier onze roeping en zending als missionaris waar maken?
De gesecculariseerde maatschappij zat echt niet op ons te wachten.
Maar we hebben doorgezet, eerst dus in Nieuwegein
en later is daar in den Haag een leefgroep bijgekomen;
HIRCOS, dat staat voor
Haagse Internationale Religieuze Gemeente, Schilderswijk.
een wijk in den Haag,
waar 90 % van de bewoners van allochtone afkomst is.

En dan kom ik bij het eigenlijk thema van deze inleiding.
Op ons verzoek aan het Generaalat
kregen wij Nieuwe Missionarissen uit het Zuiden.
Eerst enkele priesters uit Indonesië, later nog uit de Filippijnen en India.
Op het ogenblik zijn er vier medebroeders, met nog twee onderweg.
Verder werken wij samen met onze
zusters missionarissen, dienaressen van de H. Geest (SSpS),
waarvan er ook een zestal vanuit het Zuiden hier werken.
Het is een beweging van Zuid naar Noord.
Niet zo massaal als in vroegere tijden.
Maar “Kleurrijk Religieus Nederland” laat zien,
dat het er intussen toch al heel wat tientallen missionarissen
van het Zuiden hierheen gekomen zijn..

Wat is hier feitelijk aan de hand?
Ik wil daar even met u op ingaan.

I. NIEUWE MISSIONARISSEN

a. wat hen te wachten staat:

Want waar komen deze **nieuwe missionarissen** voor te staan?
Welke uitdaging wacht hen hier?
Ik noem een aantal factoren,
die hun rugzak soms wel heel zwaar maken.
Maar die anderzijds een geweldige uitdaging zijn.
Een uitdaging, die ons mag verwonderen, verbazen, verblijden.

1) Allereerst de taal.
Wat hebben we een moeilijke taal!!!
Als je die als volwassene moet leren,
is het een haast onmogelijk opgave.
Neem eens de zin:

Ik moet er niet aan denken, dat ze het er niet mee eens zijn..
Laat het woordje ER eens weg en je krijgt een kromme zin.
Ik moet .. niet aan denken, dat ze het .. niet mee eens zijn.
Dat moeilijke woordje ER.
En toch is de taal onontbeerlijk om hier te kunnen werken.
Het is de eerste jaren een moeizame worsteling
en eigenlijk zijn ze er nooit mee klaar.
De taal is gans een volk, zei de dichter ooit.

2) En dan de procedure voor je eindelijk een visum hebt.
Soms moet je een half jaar of nog langer wachten,
in onzekerheid, lukt het of lukt het niet.
Je geduld wordt zwaar op de proef gesteld.
Je moet nog zoveel andere hobbels nemen.

En als je je verblijfsvergunning hebt,
krijg je nog te maken met de chicanes van de IND.
Dat je maandenlang zonder geldig verblijfsvergunning rondloopt,
omdat het nog steeds niet vernieuwd is.
Als het dan eindelijk afkomt, kun je weer opnieuw beginnen.
Dan stel je je de vraag: “Ben ik hier nog wel welkom?”
Dat kan tot een stevige frustratie leiden.

Daarmee weten ze wel uit eigen ervaring,
wat het betekent gemarginaliseerd te worden

3) En je komt uit een land met een sacrale cultuur.
Je bent daar priester, met een hoge status, je wordt daarom geëerd.
Ook als zuster of broeder ben je er iemand.
Je hebt een positie, je bent herkenbaar aan je kleding,
aan je functie vooraan in de kerk...
En hier ...ben je niemand!!

4) En dan kom je hier om missionaris te zijn.
Hier in deze sterk geseclariseerde samenleving,
waar kerk en geloven naar de marge zijn verdreven.
En het woord GOD nauwelijks meer genoemd wordt.
Waar de geloofstaal zo heel anders is dan thuis.

Natuurlijk zijn er nog veel meer hobbels te nemen,
zoals de aanpassing aan het klimaat (het gure weer)
eten (denk aan de nieuwe haring, het potje pindakaas, de kaasschaaf),
gewoontes (eerst een afspraak maken, voor je ergens heen gaat),

humor (zelfs over kerk en geloven, zoals Popie Jopie enz).

b. Waarom hierheen?

Maar dan komt de belangrijke vraag:

“Wat komen ze hier eigenlijk doen?”

Sommigen zeggen: “Laat ze toch gewoon thuis blijven, daar is werk genoeg te doen.”

Laat ik even zeggen, waar ze **niet** voor komen.

a) Onze nieuwe missionarissen komen niet naar Nederland om ons aan het einde te helpen, of om de provincie af te bouwen, en voor de oude medebroeders te zorgen. Dat dus zeker niet; daar zijn wij zelf verantwoordelijk voor; daar zijn voorzieningen voor getroffen.

b) Ze komen ook niet hierheen om de gaten in het priesterbestand te komen dichten. Dat is ten eerste onbegonnen werk, ten tweede zijn we als Nederlandse geloofsgemeenschap zelf verantwoordelijk voor onze kerkopbouw. Daar mag je, volgens mij, hen niet voor gebruiken of misbruiken.

Bovendien als missiecongregatie zijn we daar ook niet voor. Met alle respect voor de pastores in de normale zielzorg. Vanuit onze missionaire roeping ligt onze zending ergens anders.

c) Waar zijn ze dan **wel** voor gekomen?
In ons Generale Kapittel van 2000 en hernieuwd in 2006 is als leidmotief gekozen: de viervoudige profetische dialoog. Als missionarissen van het Goddelijk Woord willen we ons inzetten voor het komen van het Rijk Gods en wel door onze aandacht te richten op de dialoog met vier groeperingen:

- de Godzoekers;
mensen die op zoek zijn naar de zin van het leven;
mensen, die vaak ook aan het relishoppen zijn;
die de kloosters en abdijen bezoeken.
Je komt die concreet tegen in je eigen familie,
op straat, in de tram, aan een ziekbed.

- de gemarginaliseerden, de armen, de vluchtelingen,
zwerfers, verslaafden; eenzamen;
de mensen die nergens bij horen,
die de boot hebben gemist, die niemand hebben.
Dat betekent concreet bv soep koken bij het Leger des Heils
en gastheer of vrouw zijn in een aandachtscentrum.
Of taalles geven aan illegalen, die eigenlijk niet hier mogen zijn.

-mensen van andere godsdiensten,
Islam, Boeddhisme, Hindoeïsme, enz.
Hoe groot is de nood aan dialoog, vooral met de Islam.
Dat betekent concreet lid zijn van een praatgroep met moslims,
deelnemen aan het suikerfeest;
op bezoek gaan bij vrouwen, die gedwongen thuis zitten enz.

-tenslotte met mensen van andere overtuigingen:
humanisten, atheïsten, ietsisten enz.
Samen zoeken naar sporen van humaniteit, rechtvaardigheid

Met deze vier groepringen in dialoog gaan.
Dat zien we als onze specifieke missionaire opdracht.
En dat zal dan vaak meer bestaan in doen dan in spreken en discussiëren.
Dan gaat het niet om bekeren,
maar om in respect met hen de dialoog aan te gaan.

Dat is anders dan in een parochie voorgaan, dopen,
huwelijken inzegenen enz.
Wel kunnen Nieuwe Missionarissen deel hebben
aan bepaalde taken binnen een parochie,
die met deze dialoog te maken hebben.

c. Hoe ben je hier missionaris aanwezig?

Maar hoe doe je dat in een geseclariseerde maatschappij als de onze?
Weten wij het antwoord?
Weten zij het antwoord?
Het is en blijft een zoeken,
vaak meer een niet-weten dan wel weten.

Er is mij wel eens gevraagd bij een bezoek aan Indonesië:
“Hoe komt het toch,
dat jullie missionarissen hier een bloeiende kerk hebben gesticht,
terwijl bij jullie thuis de kerken leeglopen,

en er nauwelijks geen roepingen meer zijn?”
Ik stond met mijn mond vol tanden.
Hoe moet je dat in twee drie zinnen uitleggen!
De situatie is zo complex.

En dan komen zij hier.
In zekere zin met lege handen.
Ze worden als het ware in het diepe gegooid.

Belangrijk is dan dat ze leven in een gemeenschap, in een leefgroep,
waar ze zich thuis voelen.
Dat er mensen zijn, die met hen op zoek gaan
naar een zinvolle invulling van hun missionaire zending.

Het is haast onvermijdelijk,
dat ze allemaal een flinke crisis doormaken.
Een cultuurschok, maar nog meer een geloofscrisis.
Dat ze zich ontworteld voelen,
vooral ook in hun geloofsleven en in de zin van hun roeping.
Dan hebben ze mensen naast zich nodig die het met hen uithouden.

Soms hebben wij ons als bestuur wel eens afgevraagd:
‘Wat doen wij hen aan, door hen uit te nodigen hierheen te komen?’
Mogen wij deze strijd van hen vragen?
Is het niet een bovenmenselijke opgave?

Een medebroeder, afkomstig uit Indonesië, Leo Kleden,
die ruim 10 jaar in Leuven heeft gestudeerd
en later lid werd van de Generale raad in Rome,
schreef een boeiende paper, met als titel:
(“Missio ad Gentes: The Asian way of Mission Today.”)
Missio ad Gentes: Een hedendaagse Missiemethode
vanuit een Aziatisch Perspectief.

Daarin beschrijft hij de specifieke manier
waarop missionarissen van het Zuiden hun taak hier kunnen vervullen.

Hij noemt er drie elementen:

1) Missie vanuit de positie van **zwakheid**.

Vergeleken met de vroegere Europese missionarissen
lijken Aziatische missionarissen met lege handen te worden uitgezonden.

Dit feit is hun zwakte,
maar tegelijkertijd kan het ook hun kracht zijn.

Ik citeer:

“Hier ligt een gouden kans om het voorbeeld van de eerste leerlingen te volgen,
die met lege handen op weg werden gestuurd
maar wel geïnspireerd waren door de Geest van de Gekruisigde.
De benadering met lege handen is derhalve mogelijk als hun hart vol geloof is,
met de bereidheid te dienen zoals de Heer Jezus.”

Onder twee voorwaarden:

- dat de missionaris gelooft in de mensen waarheen hij wordt gezonden.
- dat hij bereid is niet alleen vóór mensen te werken (superioriteit),
maar vooral mét de mensen.

2) Het tweede element is: Missie vanuit een **contemplatieve aanwezigheid**.

Het zijn is belangrijker dan het doen.

(Wat hebben wij vroeger niet ontzaglijk gesjouwd en gezwoegd).

Hun opdracht is: Leven en werken vanuit een spirituele bron.
Dat wat feitelijk met Jezus en zijn leerlingen gebeurde.
Zo zullen ook missionarissen, die zgn niets in handen hebben,
hun missie moeten volbrengen vanuit een contemplatieve
aanwezigheid/presentie
Iedere authentieke missie komt voort uit contemplatie.

Er is in onze tijd veel geschreven over de presentietheorie..

Denk aan: Andries Baart, Een theorie van de presentie, Utrecht 2001

+ zie brochure CMBR over missie in de geest van Charles de Foucauld.

c) het derde element wat hij noemt is,
dat missie een **verhalende theologie** nodig heeft.

Eeuwenlang is de theologie van het Westen
vastgelegd in dogmatische theologie.

Wat is daar geen strijd om geweest, nog altijd.

Natuurlijk heeft de dogmatische theologie zijn waarde,
vooral voor het intellect.

Maar je kunt er vaak niet uit leven.

Het vertellen van verhalen, ook van de bijbelse verhalen,
brengt ons dichterbij de kern.

Het zijn de verhalen van de armen, de uitgerangeerden
van het lijdende volk in Azië, Afrika en overal elders;
tot hier in Nederland toe.

Missionarissen moeten naar die verhalen luisteren,
ze interpreteren in het licht van het Evangelieverhaal.
en de menselijke tragedie helpen omvormen
tot het Goede Nieuws van het heil.

Ik denk dat het kwartaalblad CMC, Mensen met een Missie,
een goed voorbeeld is van die 'verhalende' theologie.

CONCLUSIE:

Geachte aanwezigen,

Ik heb groot respect voor wat ik zie gebeuren.

Met gepaste trots vertel ik over de Missionaire leefgroep in Nieuwegein
en over HIRCOS in de Schilderswijk in den Haag.
en de groep Zusters in Tilburg.

En u mag dat, hoop ik, ook doen over uw eigen "Nieuwe Missionarissen"
We noemen hen zo, Nieuwe Missionarissen,
niet alleen omdat ze nieuwkomers zijn,
maar vooral ook
omdat met hen een nieuwe manier van missionair aanwezig zijn een kans krijgt.

Deze mannen en vrouwen uit Azië, samen met onze eigen mensen,
zijn op zoek naar de Sporen van God in onze samenleving.
Het is een beweging van Zuid naar Noord, die een genadekans is.

We mogen elkaar daarbij inspireren
en in onze tijd, in onze maatschappij
getuige zijn van het Goede Nieuws.
Dat is soms verdomd moeilijk,
maar het is wel alle moeite waard!
Ik heb gezegd.